

Implementácia metódy sprevádzania do pedagogickej praxe a jej prvé výsledky

Beáta Lubová

Katolícka univerzita v Ružomberku; Hrabovská cesta 1; lubova11@zoznam.sk

Grant: 2019_114

Název grantu: MMK2019

Oborové zaměření: AM - Pedagogika a školství

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Autorka sa v príspevku zaoberá implementáciou metódy sprevádzania do edukačného prostredia. Metódu sprevádzania považuje za efektívnu metódu zvýšenia vnútornej motivácie žiaka v oblasti prípravy na budúce povolanie. Obsah príspevku je rozdelený do troch kapitol, v ktorých autorka uvádza vysvetlenie základných pojmov, ktoré súvisia s implementáciou metódy sprevádzania (kapitola 1), popisuje faktory vyvolávajúce nutnosť zavádzať inovácie do vzdelávania (kapitola 2) a v tretej kapitole podáva krátku ukážku z výsledkov kvantitatívneho prieskumu. Kvantitatívneho prieskumu sa zúčastnilo spolu 80 učiteľov pôsobiach na stredných odborných školách..

Kľúčová slova metóda sprevádzania, stredná odborná škola, duálne vzdelávanie.

1. METÓDA SPREVÁDZANIA

Metóda sprevádzania je novým pojmom v oblasti edukačných metód. Väzba tejto metódy na kľúčové prvky vyučovacieho procesu, a to hlavne na ciele edukácie a obsah pedagogického procesu je inovatívna a podľa klasifikačného modelu základných metód vyučovania podľa Maňáka (Maňák, 1995) zaradíme túto metódu do kategórie F. Aktivizujúce metódy – aspekt interaktívny.

Definícia pojmu „metóda sprevádzania“: pedagogická metóda, založená na individuálnom prístupe, rozvíjajúca iniciatívnosť, samostatnosť, tvorivosť žiaka. Na rozdiel od poradenstva učiteľ nie je sprievodca a nevystupuje ako jediný zdroj informácií, ale je katalyzátorom zmien v osobnosti žiaka, pomáha žiakom nachádzať riešenia, aktivizovať vlastné zdroje žiaka (Lubová, 2016).

Charakteristika metódy sprevádzania:

- Systematický prístup k rozvoju jedinca,
- Obojstranná pedagogická komunikácia,
- Vzájomná spolupráca učiteľa (inštruktora) a žiaka.
- Nedirektívna metóda so seba-aktualizačnou tendenciou,
- Charakteristickým znakom metódy sprevádzania je dôvera v potenciál každého žiaka, rešpekt k jeho jedinečnosti.

Metóda sprevádzania kladie dôraz na znalosti a skúsenosti žiaka a poskytuje nové možnosti k ich zlepšeniu, podporuje aktivitu a rozvíja schopnosť tímovej spolupráce.

Implementáciou metódy sprevádzania do edukácie dochádza u žiaka k zlepšeniu:

- Sebareflexie,
- Sebadôvery,
- Sebaúcty,
- Zdravého sebavedomia,
- K zvyšovaniu úrovne kompetenčného profilu žiaka.

Obr. 1: Začlenenie metódy sprevádzania do štruktúry edukačného procesu, zdroj: Lubová, 2019).

Ciele edukácie vo väzbe s implementáciou metódy sprevádzania sme zadefinovali nasledovne:

- Rozvoj myšlienkových operácií žiaka,
- Vytváranie postojov, konvergentné formovanie názorov (napr. ACE model troch faktorov: vhodnosť, súlad, účinok),
- Rozvoj sociálnych kompetencií a kompetencií požadovaných trhom práce (flexibilita, kreativita, riešenie problémov, podnikavosť, vyrovnanie sa so záťažou a iné).

Zaradenie metódy sprevádzania z koncepčného hľadiska:

Koncepcia edukačného procesu je vyjadrením úrovne poznania edukačnej reality, zovšeobecňuje dosiahnuté teoretické poznatky a praktické skúsenosti a je východiskom pre nové alebo inovované ponímanie výchovno-vzdelávacej činnosti.

Metóda sprevádzania vychádza z koncepcie humanisticko-kreatívnej, ktorej hlavným poslaním je celková kultivácia človeka. Koncepcia prináša nový pohľad na osobnosť človeka, pričom v procese prípravy na povolanie zdôrazňuje potrebu spojiť edukačné úsilie s podporou celej spoločnosti.

2. IMPLEMENTÁCIA METÓDY SPREVÁDZANIA AKO PROSTRIEDKU PRE ZVYŠOVANIE KVALITY ODBORNÉHO VZDELÁVANIA

Implementácia metódy sprevádzania do edukačného procesu na stredných odborných školách, ktoré vstúpili do duálneho vzdelávania, je jedným z opatrení, ktorých cieľom je zvýšenie atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy (ŠIOV, 2015).

Implementácia metódy sprevádzania prebieha vo forme projektovej aktivity národného projektu: Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy (OVP). V súčasnosti sa realizuje intenzívna spolupráca medzi 28 SOŠ a Štátnym inštitútom odborného vzdelávania (ŠIOV), ktorý zastrešuje projekt.

Súčasný, stále rýchlejší vývoj na trhu práce, zmeny v technológiách, v štruktúre povolani, vyvolávajú nutnosť adaptovať sa na nové skutočnosti v edukačnom prostredí stredných odborných škôl (DUÁL, 2019)

OVP reaguje na zmeny vo svete práce a v spoločnosti, a tým zabraňuje profilácii rozdielov medzi modernizáciou výučby na školách a aktuálnymi požiadavkami spoločnosti na kompetenčný profil absolventa SOŠ.

Zavedením metódy sprevádzania do prostredia SOŠ, dochádza ku (ŠIOV, 2015) :

- zvýšeniu flexibility školy, rozvoju školy smerom k zvyšovaniu kvality vzdelávania,
- efektívnej spolupráci v rámci edukačného prostredia (rozvoj tímovej spolupráce, kooperácie, rozvoj sociálnych kompetencií každého člena tímu),
- vytvoreniu priestoru pre „porady špecialistov“, dynamický rozvoj spolupráce so zamestnávateľmi ako dôsledok implementácie sprevádzania do edukačného prostredia.

Ďalšie prínosy (Dopson, 2015):

- vzájomná podpora učiteľov pri plánovaní výučby (integrovaná tematická výučba umožňuje cieľný rozvoj kľúčových kompetencií žiaka),
- Sprevádzanie pomáha riešiť aj krízové (konfliktné) situácie, pretože sa žiaci môžu obrátiť na viacerých „partnerov vo výučbe“, súčasne sa zvyšuje kvalita práce v škole,
- Komunikácia medzi učiteľmi, inštruktormi (sociálnymi partnermi) sa stáva intenzívnejšia, dochádza k zjednodušeniu procesu integrácie nových kolegov.
- Sprevádzanie vytvára priestor pre porady špecialistov a zintenzívňuje spoluprácu v rámci pedagogického zboru.
- Sprevádzanie vytvára tímy spolupracujúcich odborníkov s priamym vplyvom na dynamické formovanie SOŠ ako učiacej sa spoločnosti (tímovo orientovaná SOŠ). Tím odborníkov sa stáva organizačným prvkom štruktúry školy.

Metóda sprevádzania zvyšuje úroveň indikátorov kvality pre odborné vzdelávanie v každej zo šiestich kľúčových oblastí:

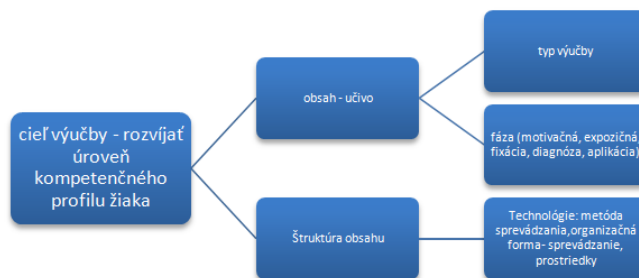
1. oblasť: úloha učiteľa a inštruktora pri rozvoji kompetenčného profilu žiaka
2. oblasť: procesy učenia
3. oblasť: metódy edukácie v OVP

4. oblasť: obsah edukácie v OVP

5. oblasť: rámcové podmienky edukácie v OVP

6. oblasť: reflexia teoretickej a praktickej výučby v OVP

Vnesenie metódy sprevádzania do prostredia SOŠ znamená, že tímy zostavené z učiteľov, inštruktórov a ďalších spolupracujúcich odborníkov, vedú a sprevádzajú žiakov na ceste k nezávislému, samostatnému učeniu sa s cieľom zabezpečiť kvalitný rozvoj kompetenčného profilu žiaka smerom k výkonu budúceho povolania.

Obr.2 Schéma výučby – metóda sprevádzania a jej implementácia, zdroj: Ľubová, 2019

3. PRVÉ VÝSLEDKY IMPLEMENTÁCIE METÓDY SPREVÁDZANIA DO PEDAGOGICKEJ PRAXE (KVANTITATÍVNY PRIESKUM – NÁHLED)

Kvantitatívny prieskum zameraný na úspešnosť implementácie metódy sprevádzania sa uskutočnil na 15 SOŠ v rámci SR, ktoré boli vybrané stratifikovaným výberom.

Zvolená metóda prieskumu: dotazníková metóda, boli zostavené dva typy dotazníkov osobitne pre cieľovú skupinu pedagogický alebo odborný zamestnanec školy a osobitne pre cieľovú skupinu - žiaci. Kvantitatívny prieskum bol zrealizovaný v dvoch častiach, I. časť – pedagogickí a odborní zamestnanci, II. časť - žiaci.

Respondenti: 80 účastníkov, v zastúpení: 40 pedagogickí zamestnanci, 20 študenti SOŠ, 40 odborní zamestnanci.

Prieskum sa uskutočnil v mesiacoch november 2018 – december 2018.

V mesiacoch september 2018- október 2018 uskutočnil štátny inštitút odborného vzdelávania, v rámci projektu: Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality OVP kvalitatívny prieskum na 28 SOŠ metódou polo-štruktúrovaných rozhovorov s cieľom:

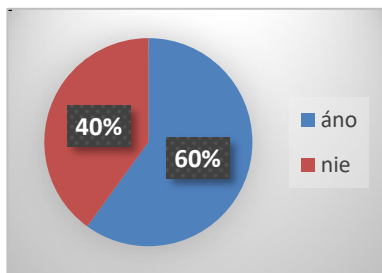
- zmapovať vnímanie, postoje a skúsenosti subjektov zapojených do SDV,
- porovnať vnímanie žiakov študujúcich v SDV a absolventov, ktorí ukončili štúdium v SDV so žiakmi a absolventmi, ktorí študovali a ukončili štúdium v systéme školského vzdelávania,
- Identifikovať faktory, ktoré môžu mať významný vplyv na úspešnú realizáciu SDV.

Výsledky prieskumu potvrdili trend, silné stránky a rezervy vznikajúce pri zavádzaní inovácií do vzdelávania v edukačnom prostredí SOŠ.

3.1 Vyhodnotenie prieskumu u respondentov: pedagogický zamestnanec a odborný zamestnanec.

Ukážka spracovania odpovedí k prvým 5 otázkam.

Otázka 1
Poznáte metódu sprevádzania?

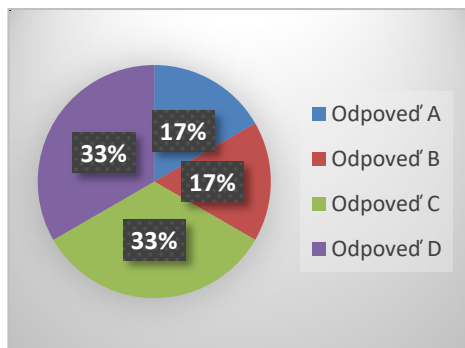
Graf 1: Vyhodnotenie otázky 1, zdroj: Lubová, 2019

Komentár: z údajov vyplýva, že metóda sprevádzania sa postupne dostáva medzi metódy, ktoré zaraďujú pedagogickí a odborní zamestnanci do edukačného procesu. V porovnaní s obdobím január 2018 – marec 2018, kedy na uvedenú otázku odpovedali títo respondenti: 30% áno, 70% nie.

Otázka 2

V akej pozícii vystupuje učiteľ v procese aplikácie metódy sprevádzania?

- Odpoveď A: facilitátor
- Odpoveď B: motivátor
- Odpoveď C: poradca
- Odpoveď D: kouč

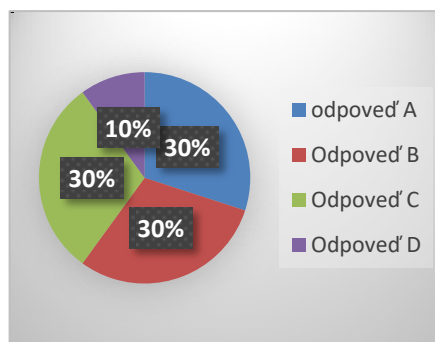
Graf 2: Vyhodnotenie otázky 2, zdroj: Lubová, 2019

Komentár: zo získaných údajov vyplýva pomerne silná fixácia na pozíciu poradcu v školskom prostredí. Pozitívne, z pohľadu zavádzania metódy sprevádzania do praxe je to, že tretina pedagogických a odborných zamestnancov vníma pozíciu učiteľa ako kouča, ktorý nekoná direktívne a je pre žiaka partnerom vo vzdelávaní.

Otázka 3

Metódu sprevádzania najlepšie charakterizuje:

- A. Prepojenie teórie s praxou, aktívna práca žiaka, dôraz na rozvoj kľúčových kompetencií a na individuálne vzdelávacie potreby žiaka.
- B. Široká škála mimoškolskej činnosti, aktívna práca žiaka v neformálnom vzdelávacom prostredí.
- C. Spolupráca školy so sociálnymi partnermi a systém duálneho vzdelávania.
- D. Nevie si vybrať žiadnu z možností A, B, C.

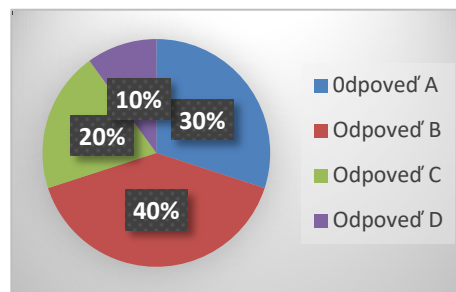
Graf 3: Vyhodnotenie otázky 3, zdroj: Lubová, 2019

Komentár: zo získaných údajov vyplýva pomerne silná väzba medzi zavedením metódy sprevádzania a systémom duálneho vzdelávania. Vznik tejto väzby je možné vysvetliť tým, že systém duálneho vzdelávania vytvára vhodné podmienky na aplikáciu tejto metódy.

Otázka 4

Prvým krokom k implementácii metódy sprevádzania do edukačného procesu je:

- A. Zmena v didaktickej analýze učiva – tvorba kognitívnej mapy.
- B. Zmena v organizácii hodiny, dôraz na priateľskú atmosféru, usporiadanie stolov.
- C. Príprava podkladov k zovšeobecneniu a premosteniu získaných poznatkov.
- D. Nevie si vybrať žiadnu z možností A., B., C.

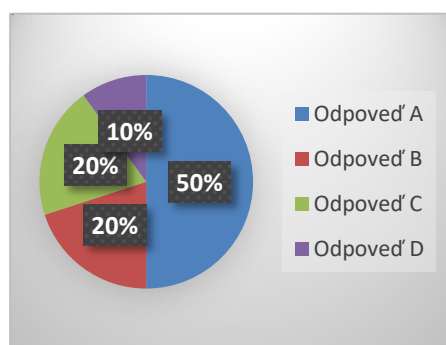
Graf 4: Vyhodnotenie otázky 4, zdroj: Lubová, 2019

Komentár: zo získaných údajov vyplýva prevaha zjednodušeného vnímania implementácie metódy sprevádzania, ktorú 40% respondentov vníma v zmene organizačnej formy vyučovacej hodiny.

Otázka 5

Hlavným cieľom implementácie metódy sprevádzania do edukačného procesu je:

- A. Zvyšovať vnútornú motiváciu žiaka k učeniu prostredníctvom formovania adekvátnych učebných návykov.
- B. Podporovať u žiaka schopnosť stávať sa nezávislým tvorcom informácií, schopným prevziať zodpovednosť za vlastný život.
- C. Prostredníctvom konfrontácie s úspechom i neúspechom v rôznych učebných situáciách prebúdať u žiaka myšlienkové procesy, od analýzy, cez syntézu až po tvorbu hodnotiaceho posúdenia.
- D. Nevie si vybrať žiadnu z možností A., B., C.

Graf 5: Vyhodnotenie otázky 5, zdroj: Lubová, 2019

Komentár: polovica respondentov považuje za hlavný cieľ implementácie metódy sprevádzania zvýšenie vnútornej motivácie žiaka k učeniu, čo v zjednodušenej forme môžeme považovať za jeden z hlavných cieľov implementácie metódy sprevádzania do edukačnej praxe.

4. ZÁVER

Metóda sprevádzania prináša nové požiadavky na prípravu a priebeh vyučovacej hodiny. Učiteľ pracuje s novým pojmovým aparátom a s požiadavkami na zovšeobecnenie a formuláciu stratégie riešenia akejkoľvek úlohy, ktorá je súčasťou edukačnej reality.

Pre úspešne zvládnutie implementácie tejto metódy do pedagogickej praxe je potrebné zdieľanie dobrej praxe medzi učiteľmi zo zavádzania metódy, absolvovanie vzdelávacích programov

k objasneniu metódy sprevádzania, ktoré poskytuje v rámci projektu: Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality OVP, štátny inštitút odborného vzdelávania. Prínos metódy sprevádzania je žiakmi identifikovaný v týchto oblastiach:

- Vyššia miera osvojenia učiva,
- Vyššia miera zodpovednosti za vlastné vzdelávacie výsledky,
- Záujem žiaka o aktivity organizované školou,
- Rozšírenie kompetenčného profilu žiaka o schopnosti, ktoré vyžaduje súčasný trh práce.

(ŠIOV, Kvantitatívny prieskum, 11/2018-12/2018, časť: žiaci, popis v kapitole 3).

Metóda sprevádzania má potenciál prispieť nielen ku komplexnému rozvoju žiaka, ale vyžaduje aj rozšírenie kompetenčného profilu učiteľa, ktorý sa stáva koučom a pracuje s individuálnymi vzdelávacími potrebami žiaka.

Zdroje

1. DUÁL, newsletter pre základné/stredné školy, www.siov.sk/Newsletters.aspx. 2019.
2. DOPSON, S.: *Developing Leaders by Executive Coaching: Practice and Evidence*. 1. vyd. NY: OxfordPress, 2015. 239p. ISBN 978-0-19-968195-2
3. EUBOVÁ, B. *Kariérové poradenstvo v odbornom školstve*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer. 2016. 215s. ISBN 978-80-8168-342-8.
4. Metodická príručka pre inštruktorov. Bratislava, Štátny inštitút odborného vzdelávania (ŠIOV), 2015.